

Sygn. akt II NSNc 164/23

POSTANOWIENIE

Dnia 22 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Oktawian Nawrot (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Aleksander Stępkowski

Jacek Karol Leśniewski (ławnik Sądu Najwyższego)

w sprawie z powództwa R. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą
w B. w Wielkiej Brytanii

przeciwko K. C.

o zapłatę

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych 22 lutego 2023 r.

skargi nadzwyczajnej wniesionej przez Prokuratora Generalnego od nakazu zapłaty
w postępowaniu upominawczym Sądu Rejonowego w Tarnowie z 7 października
2020 r., sygn. akt I Nc 2154/20:

1. odrzuca skargę nadzwyczajną;

**2. znosi wzajemnie koszty postępowania wywołanego
wniesieniem skargi nadzwyczajnej.**

UZASADNIENIE

Starszy referendarz sądowy Sądu Rejonowego w Tarnowie, nakazem
zapłaty w postępowaniu upominawczym z 7 października 2020 r., I Nc 2154/20,
nakazał pozwanym M. C. i K. C., aby zapłacili solidarnie stronie powodowej R.
spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w B. w Wielkiej Brytanii
(prawidłowe oznaczenie to R.), kwotę 27 428,95 zł z odsetkami ustawowymi
za opóźnienie liczonymi od 25 września 2020 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 3806 zł
tytułem kosztów procesu (w tym kwotę 2400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa

procesowego strony powodowej) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od tej kwoty od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty w terminie dwóch tygodni od doręczenia nakazu albo wniesli w tym terminie sprzeciw.

W uzasadnieniu nakazu zapłaty, sporządzonym w trybie art. 92 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz.U. 2021, poz. 1904, dalej: „u.SN”) wskazano, że pozwem z 25 września 2020 r. strona powodowa R. Prywatna spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Wielkiej Brytanii wystąpiła do sądu przeciwko M. C. i K. C. o zapłatę, solidarnie, kwoty 27 428,95 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu i kosztami procesu. W uzasadnieniu pozwu wskazano, iż żądana kwota wynika z umowy kredytu konsumenckiego zawartej przez spółkę R. sp. z o.o. z M. C. 19 grudnia 2017 r. oraz umowy o przystąpienie do długu zawartej przez tę spółkę z K. C.. Na dochodzoną pozwem kwotę złożyły się: kwota udzielonej pożyczki w wysokości 25 000 zł, powiększona o prowizję za udzielenie pożyczki w wysokości 6000 zł, opłatę administracyjną w wysokości 11 000 zł oraz odsetki umowne w ustawowej wysokości. Powyższą sumę pomniejszono o wpłaty dokonane przez pozwanych do dnia wniesienia pozwu. Powód 5 sierpnia 2020 r. zawarł ze spółką R. sp. z o.o. umowę przelewu wierzytelności pieniężnej przysługującej cedentowi od strony pozwanej z tytułu umowy kredytu konsumenckiego oraz umowy przystąpienia do długu. Datą wymagalności roszczenia był dzień 32 zalegania ze spłatą miesięcznej raty. Z uwagi na powstałą zaległość w spłacie kredytu R. sp. z o.o. wypowiedziała umowę pożyczki. Powód do pozwu dołączył m.in. umowę przelewu wierzytelności z 5 sierpnia 2020 r., umowę kredytu konsumenckiego z 19 grudnia 2017 r., umowę przystąpienia do długu, potwierdzenie wypłaty środków pieniężnych na rachunek bankowy gwaranta oraz wypowiedzenia umowy pożyczki wraz z potwierdzeniem jego nadania.

Uzasadniając podstawę prawną nakazu zapłaty referendarz sądowy wskazał, że zgodnie z art. 480¹ § 1 k.p.c. sąd wydaje nakaz zapłaty, jeżeli powód dochodzi roszczenia pieniężnego albo świadczenia innych rzeczy zamiennych, a w innych przypadkach – jeżeli przepis szczególny tak stanowi. Nakaz zapłaty sąd wydaje na posiedzeniu niejawnym. Czynności w sprawie, z wyłączeniem prowadzenia

rozprawy i wydania wyroku, może wykonywać referendarz sądowy (art. 480⁴ k.p.c.). Z powołanego przepisu wynika, iż kognicja sądu w pierwszej fazie postępowań przyspieszonych jest ograniczona. W dalszej kolejności referendarz sądowy przytoczył przesłanki wykluczające wydanie nakazu zapłaty z art. 499 k.p.c. w myśl którego sąd wydaje nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym w sprawach określonych w art. 480¹ § 1 k.p.c., chyba że według treści pozwu: 1) roszczenie jest oczywiście bezzasadne; 2) twierdzenia co do faktów budzą wątpliwość; 3) zaspokojenie roszczenia zależy od świadczenia wzajemnego. Po analizie treści pozwu i dołączonych do niego dokumentów, których autentyczność nie budziła zastrzeżeń, referendarz sądowy doszedł do przekonania, iż nie zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 499 k.p.c., a co za tym idzie brak jest podstaw do odmowy wydania nakazu zapłaty. W związku z tym 7 października 2020 r. został wydany nakaz zapłaty zgodnie z żądaniem pozwu.

W dniu 19 kwietnia 2022 r. Prokurator Generalny (dalej: „skarżący”), na podstawie art. 89 § 1 i § 2 u.SN, wniósł do Sądu Najwyższego za pośrednictwem Sądu Rejonowego w Tarnowie skargę nadzwyczajną od prawomocnego nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym Sądu Rejonowego w Tarnowie z 7 października 2020 r., sygn. akt. I Nc 2154/20, w sprawie z powództwa R. Spółka z o.o. przeciwko M. C. i K. C., z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, zaskarżając go w części, która uprawomocniła się względem K. C..

Skarżący, na zasadzie art. 89 § 1 pkt 1 i 2 u.SN zarzucił zaskarżonemu nakazowi zapłaty:

1. naruszenie zasad, wolności i praw człowieka oraz obywatela, określonych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997, Nr 78, poz. 486 z późn. zm.), takich jak zasada demokratycznego państwa prawnego z art. 2 Konstytucji oraz naruszenie zasady ochrony praw konsumenta z art. 76 Konstytucji; jako strony słabszej strukturalnie w stosunkach prywatnoprawnych z przedsiębiorcą przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi oraz określonego w art. 45 ust. 1 Konstytucji, poprzez:

- solidarne zasądzenie od M. C. i K. C. niespłaconej przez wymienionych sumy 27 428,95 zł wraz z odsetkami, wynikającej z zawartej 19 grudnia 2017 r. umowy kredytu konsumenckiego w wysokości 25 000 zł wraz z pozaodsetkowymi kosztami jej zawarcia w tym prowizji w wysokości 6000 zł oraz wynagrodzenia z tytułu opłaty administracyjnej w wysokości 11 000 zł bez właściwej weryfikacji czy zapisy umowy, w tym zakresie, miały nieuczciwy charakter, a w stosunku do których, prawidłowe ustalenia doprowadziłyby do uznania, iż zawarte w nich klauzule godzą w równowagę kontraktową stron tej umowy i ustanawiają zobowiązania (konsumentów) w sposób radykalnie nieadekwatny do wzajemnych świadczeń przedsiębiorcy i ponoszonych przez niego kosztów, co skutkuje bezpodstawnym wzbogaceniem powoda, przy równoczesnym naruszeniu praw własności pożyczkobiorcy,
- zaniechanie dokonania przez Sąd z urzędu oceny ważności postanowień będącej podstawą roszczenia umowy, a w konsekwencji przez wydanie nakazu zapłaty zasądzającego w całości zgłoszone powództwo, podczas gdy zapisy ww. umowy w zakresie wysokości prowizji i opłaty administracyjnej były sprzeczne z art. 385¹ § 1 oraz w zw. z art. 58 § 1 i 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn. Dz.U. 2020, poz. 1740, dalej: „k.c.”), a nadto w sytuacji, gdy umowa kredytu konsumenckiego z 19 grudnia 2017 r. została zawarta przez poprzednika prawnego powoda na podstawie nieważnie wystawionego pełnomocnictwa do dokonania czynności z samym sobą oraz w sytuacji, gdy przedstawiona przez powoda dokumentacja wskazywała, iż procedura ich zawarcia nie spełniała formy wymaganej prawem, w konsekwencji przyznając konsumentowi prawo do skorzystania z sankcji kredytu darmowego, co wskazywało na bezzasadność powództwa w tej części, zaś twierdzenia pozwu budziły wątpliwości uniemożliwiając tym samym wydanie nakazu zapłaty stosownie do treści art. 498 § 1 i 2 w zw. z art. 499 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym w dacie orzekania;

1. rażące naruszenie prawa materialnego, a to art. 103 § 1 k.c. poprzez jego niewłaściwą wykładnię i wydanie nakazu zapłaty z 7 października 2020 r., I Nc 2154/20, w sytuacji, gdy umowa kredytu konsumenckiego z 19 grudnia 2017 r. została zawarta przez poprzednika prawnego powoda na podstawie nieważnie wystawionego pełnomocnictwa do dokonania czynności z samym sobą;
2. rażące naruszenie prawa materialnego, a to art. 29 ust. 1, art. 45 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim (tekst jedn. Dz.U. 2022, poz. 246, dalej: „ustawa o kredycie konsumenckim” lub „u.k.k.”) w związku z art. 78¹ k.c. poprzez ich niewłaściwą wykładnię polegającą na uznaniu, że zawarte na odległość umowa kredytu z 19 grudnia 2017 r. i pochodząca z tego samego dnia umowa przystąpienia do długu zostały sporządzone w wymaganej prawem formie elektronicznej opatrzonej kwalifikowanym podpisem elektronicznym, w sytuacji gdy przedstawiona przez powoda dokumentacja wskazywała, iż procedura ich zawarcia nie spełniała formy wymaganej prawem, w konsekwencji przyznając konsumentowi prawo do skorzystania z sankcji kredytu darmowego;
3. rażące naruszenie prawa materialnego tj. art. 36a u.k.k. w zw. z art. 385¹ § 1 oraz w zw. z art. 58 § 1 i 2 k.c. poprzez błędną ich wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że prowizja i opłata administracyjna, na poziomie nieprzekraczającym maksymalnego pułapu określonego w art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim, automatycznie skutkuje ustaleniem, iż postanowienia umowne sformułowane zgodnie z tym przepisem nie mogą być uznane za abuzywne, a zatem wyłączają możliwość, a także obowiązek ich kontroli przez Sąd w sytuacji, gdy literalna, jak i celowościowa wykładnia wskazanego przepisu nie daje podstaw uznania, iż regulacja ta określa jedynie obowiązki stron umowy, a tylko ograniczą swobodę ustalenia pozaodsetkowych kosztów kredytu powyżej ujętego ust. 1 (we wzorze matematycznym), jak i ust. 2 poziomu, w konsekwencji nie wyłączając obowiązku Sądu, weryfikacji, czy takie ustalenie, w konkretnej sprawie, ma nieuczciwy charakter;

4. rażąco naruszenie prawa polegające na błędnej wykładni i niewłaściwym zastosowaniu przez Sąd orzekający w sprawie norm wyrażonych w przepisach art. 499 k.p.c. w zw. z art 498 § 2 k.p.c. (w brzmieniu obowiązującym w dacie orzekania) poprzez zasądzenie od pozwanych kwoty 27 428,95 zł w oparciu o twierdzenia strony powodowej oraz dołączone do pozwu dokumenty, pomimo tego, że budziły one uzasadnione wątpliwości w zakresie m.in. określonej w nich wysokości zadłużenia pozwanych i legitymacji powoda do dochodzenia roszczeń, abuzywności postanowień umownych, co zobowiązywało Sąd do stwierdzenia braku podstaw do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym, skierowanie sprawy do postępowania według przepisów ogólnych i wyznaczenia rozprawy.

Z uwagi na powyższe Prokurator Generalny na podstawie art. 91 § 1 u.SN wniósł o uchylenie zaskarżonego nakazu zapłaty i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Tarnowie Wydział I Cywilny.

Pismem z 4 lipca 2022 r., wykonując wezwanie Sądu Najwyższego, Prokurator Generalny sprecyzował krąg uczestników postępowania ze skargi nadzwyczajnej wyjaśniając, że pozwana M. C. została wykazana, jako uczestnik postępowania ze skargi nadzwyczajnej z uwagi, iż była ona faktycznym kredytobiorcą oraz została wskazana w pozwie, jako osoba pozwana. Postanowieniem z 31 sierpnia 2020 r. I Nc 2154/20 starszy referendarz sądowy Sądu Rejonowego w Tarnowie umorzył postępowanie sądowe przeciwko M. C. ze względu na nieustalenie jej aktualnego adresu i brak możliwości doręczenia jej nakazu zapłaty z 7 października 2020 r. Jednocześnie Prokurator Generalny wskazał, że zakres zaskarżenia obejmuje jedynie rozstrzygnięcie dotyczące K. C. i w części nagłówkowej skargi winien zostać on wskazany, jako pozwany.

Pismem z 9 sierpnia 2022 r., stanowiącym odpowiedź na skargę nadzwyczajną, pełnomocnik działający w imieniu strony powodowej R. zgłosił się do postępowania oraz przedstawił stanowisko powoda w sprawie, w którym nie podzielił argumentacji przedstawionej przez skarżącego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przed przystąpieniem do rozpoznania sprawy Sąd Najwyższy wskazuje, że zmianie uległa dotychczasowa sygnatura akt (I NSNc 334/22) i sprawa otrzymała sygnaturę II NSNc 164/23.

Dopuszczalność wniesienia skargi nadzwyczajnej uzależniona jest od spełnienia szeregu przesłanek ustawowych, wśród których wyróżnia się przesłanki formalne i materialne.

Przesłanki formalne odnoszą się do substratu zaskarżenia, terminu i podmiotów uprawnionych do wniesienia skargi.

Stosownie do art. 89 § 1 u.SN, skarga nadzwyczajna może być wniesiona od prawomocnego orzeczenia sądu powszechnego lub wojskowego kończącego postępowanie w sprawie, które nie może być uchylone lub zmienione w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia.

Zaskarżony nakaz zapłaty, wydany przez Sąd Rejonowy w Tarnowie 7 października 2020 r., w związku z oddaleniem wniosku pozwanego K. C. o przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu i odrzuceniem sprzeciwu postanowieniem z 8 czerwca 2021 r., uprawomocnił się wobec K. C. 5 listopada 2020 r., zaś 1 marca 2022 r. wydano tytuł wykonawczy.

Z powyższych względów od wskazanego nakazu zapłaty pozwanemu K. C. nie przysługuje żaden inny środek zaskarżenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z 8 maja 2019 r., I NSNc 2/19).

Artykuł 89 § 2 u.SN przewiduje ściśle określony krąg podmiotów uprawnionych do wniesienia skargi nadzwyczajnej. W przedmiotowej sprawie legitymacja Prokuratora Generalnego do wniesienia skargi nadzwyczajnej nie budzi wątpliwości.

Zgodnie z treścią art. 89 § 3 u.SN skargę nadzwyczajną wnosi się w terminie 5 lat od dnia uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia, a jeżeli od orzeczenia została wniesiona kasacja albo skarga kasacyjna – w terminie roku od dnia ich rozpoznania. Zważywszy na powyższe, skarga wniesiona została w terminie określonym ustawą.

Przesłanki materialne skargi nadzwyczajnej określone zostały w art. 89 § 1 u.SN. Zgodnie z nim od prawomocnego orzeczenia sądu

powszechnego lub sądu wojskowego kończącego postępowanie w sprawie może być wniesiona skarga nadzwyczajna, jeśli jest to konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej (przesłanka ogólna skargi nadzwyczajnej), o ile (przesłanki szczególne skargi nadzwyczajnej): (1) orzeczenie narusza zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatel określone w Konstytucji lub (2) orzeczenie w sposób rażący narusza prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, lub (3) zachodzi oczywista sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego.

Prokurator Generalny w wywiedzionej skardze zarzucił zarówno naruszenie przesłanki ogólnej skargi nadzwyczajnej, jak i dwóch przesłanek szczególnych, określonych w art. 89 § 1 pkt 1 i 2 u.SN.

Zgodnie z art. 95 pkt 1 u.SN w zakresie nieregulowanym przepisami ustawy o Sądzie Najwyższym do skargi nadzwyczajnej, w tym postępowania w sprawie tej skargi, stosuje się w zakresie spraw cywilnych przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego dotyczące skargi kasacyjnej, z wyłączeniem art. 398⁴ § 2 oraz 398⁹. Stosownie wyłączone zostały przepisy statuujące obowiązek zamieszczenia w skardze wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienia, a także instytucji tzw. przedsądu. Tak wąskie określenie przepisów dotyczących skargi kasacyjnej, które nie znajdują zastosowania w odniesieniu do skargi nadzwyczajnej oraz postępowania w sprawie tej skargi, nie pozostawia wątpliwości, że pozostałe przepisy dotyczące skargi kasacyjnej znajdują zastosowanie.

Wskazać należy art. 398⁴ § 1 k.p.c. określa wymagania konstrukcyjne skargi kasacyjnej, jako szczególnego środka odwoławczego. Wymagania te mają charakter wad nieusuwalnych i powodują odrzucenie skargi *a limine*. Podkreślić przy tym należy, że warunkiem wystarczającym, a zarazem koniecznym, do odrzucenia skargi jest brak któregokolwiek z jej elementów konstrukcyjnych (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 11 maja 2006 r., III CSK 144/06; 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08).

Zgodnie z powyższym skarga nadzwyczajna powinna zawierać: (1) oznaczenie orzeczenia, od którego jest wniesiona, ze wskazaniem, czy jest ono

zaskarżone w całości czy w części; (2) przytoczenie podstaw skargi nadzwyczajnej i ich uzasadnienie; (3) wniosek o uchylenie lub zmianę orzeczenia z oznaczeniem zakresu żadanego uchylenia i zmiany.

W przedmiotowej sprawie Sąd Rejonowy w Tarnowie wydał 7 października 2020 r. zaskarżony nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym przeciwko M. C. i K. C. zobowiązując ich, aby zapłacili solidarnie stronie powodowej R. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w B. w Wielkiej Brytanii, kwotę 27 428,95 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od 25 września 2020 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 3806 zł tytułem kosztów procesu (w tym kwotę 2400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego strony powodowej) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od tej kwoty od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty.

Prokurator Generalny po sprecyzowaniu kręgu uczestników postępowania ze skargi nadzwyczajnej zaskarżył nakaz zapłaty Sądu Rejonowego w Tarnowie w stosunku do pozwanego K. C. (k. 57), nie określając jednak przedmiotowych granic zaskarżenia, czym naruszył art. 389⁴ § 1 pkt 1 k.p.c. Niezależnie od powyższego wskazać należy, że zaskarżając przedmiotowy nakaz zapłaty skarżący wniósł o wydanie orzeczenia kasatoryjnego. Jednocześnie skarżący nie określił w jakim zakresie i w stosunku do kogo wnosi o uchylenie zaskarżonego nakazu zapłaty, ograniczając się do stwierdzenia: „uchylenie zaskarżonego nakazu zapłaty i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Tarnowie Wydział I Cywilny”, a przez to naruszył art. 389⁴ § 1 pkt 3 k.p.c.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN odrzucił skargę nadzwyczajną.

O wzajemnym zniesieniu kosztów postępowania wywołanego wniesioną skargą nadzwyczajną Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398¹⁸ k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN.